

Ongeloof onder de gelovigen: probleem nummer één binnen de Katholieke Kerk in Nederland

'De gemiddelde Nederlandse katholiek is iemand die "openstaat" voor geloof, die "hoopvol" is dat God er is, maar die eigenlijk niet echt overtuigd is dat God aanwezig is en direct betrokken bij het geleefde leven. Dit is hét grootste probleem waar de Kerk voor staat.' Dit zei de rooms-katholieke theoloog dr. Timothy P. Schilling tijdens de 15e bijeenkomst van dialoog tussen rooms-katholieken en vertegenwoordigers van de Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten (VPE), 26 november 2009 te Amersfoort. In november was het 10 jaar geleden dat in Nederland deze dialoog begon.

Onderwerp van gesprek in Amersfoort was het hoofdstuk 'Christelijke vorming en leerling van Christus zijn', uit het onlangs door het Vaticaan gepubliceerde dialoograpport 'On becoming a Christian*'. Dat rapport is een verslag van de internationale dialoog tussen de Pauselijke Raad voor de Eenheid van de Christenen en vertegenwoordigers van pinksterkerken.

Verschil tussen herkennen en aannemen

Over het ideaalbeeld van christelijke vorming en discipelschap zijn pinksterchristenen en rooms-katholieken het behoorlijk eens met elkaar, zo blijkt uit het rapport. En voor veel katholieken zal de hier gepresenteerde visie bekend voorkomen. 'Maar', zegt dr. Schilling van het Centrum voor Parochiespiritualiteit, 'helaas zal het geheel vooral herkenning oproepen als "the party line", of "hoe het hoort" volgens het leergezag van de Kerk. Wat werkelijk leeft in de parochies zal maar een klein onderdeel zijn van de aangereikte perspectieven. We hebben hier te maken met het verschil tussen herkennen en aannemen. Het is nu zo en altijd geweest, dat wat de Kerk voorstelt niet volledig aanvaard wordt door de kerkleden. En misschien zou dit ons niet moeten verrassen. De ontmoetingen met Jezus hebben ook verschillende reacties opgeleverd, ook onder zijn vrienden.'

Alleen door wederzijds begrip

Vanuit de VPE sprak drs. Huib Zegwaard, die werkt aan de ambtsopleiding 'Azusa Theologische Hogeschool' van de VPE en die zelf aan de internationale dialoog heeft deelgenomen. Katholieken en pinkstergelovigen hebben bij dit onderwerp wel weinig verschil van inzicht, maar dat betekent nog niet dat ze gemakkelijk kunnen

komen tot samenwerking. 'Van gezamenlijk optrekken is slechts sporadisch sprake', zei Zegwaard. Hij weet dat onder andere aan verschil in waardering voor het verleden en aan doctrinaire verschillen. 'Alleen door wederzijds begrip kan er een begin gemaakt worden met het slechten van die barrière'. 'In de basis - in hoofdlijnen van leer en belijden ten aanzien van de noodzaak van discipelschap - kunnen katholieken en pinkstergelovigen elkaar prima vinden. Er is weliswaar geen eenstemmigheid, maar er is wel een grote mate van overeenstemming.'

Collectief geheugen van de kerk

Serieuze verschillen die samenwerking bemoeilijken zijn er zeker. Waar de pinkstertraditie ambivalent staat ten opzichte van theologie en Bijbelwetenschap, wordt theologische opleiding binnen het katholicisme volgens Zegwaard een absolute must gevonden. 'Pinkstergelovigen zijn eigenlijk doe-het-zelvers.' Het gros van de voorgangers is niet theologisch geschoold. 'Het wiel wordt dus steeds opnieuw uitgevonden'. Wat dat betreft 'zou de pinksterbeweging bij de katholieke kerk in de leer kunnen gaan. In deze traditie is immers alles al eens langsgekomen en ligt een schat aan ervaring opgeslagen in het collectieve geheugen van de kerk.' Aldus Zegwaard.

Van elkaar leren

Zegwaard maakte onderscheid tussen verticale en horizontale geloofsoverdracht. Voor horizontale geloofsoverdracht - aan generatiegenoten - zouden katholieken in de leer kunnen gaan bij pinkstergelovigen. Voor verticale geloofsoverdracht - aan volgende generaties - 'zou de pinksterbeweging er m.i.

goed aan doen van de katholieke kerk te leren. Daar zit eeuwen aan ervaring op dit terrein.'

Helemaal geen opwinding

Ook Tim Schilling verhulde in deze dialoog niet de zwaktes binnen zijn eigen kerk. Hij besprak de onder de Nederlandse katholieken overheersende Godsbeelden en wees op een opvallende statistiek uit het onderzoek *God in Nederland* 2006. Volgens dit onderzoek is maar 27% van de leden van de Katholieke Kerk in Nederland "theïst", mensen die vinden dat er een God is die zich met ieder mens persoonlijk bezighoudt. Vijfenvijftig procent van de kerkleden is "ietsist": ze vinden dat er iets moet zijn als een hogere macht die het leven beheerst. Zeventien procent van de kerkleden is agnost. En één procent is atheïst. 'Het wonderlijke is dat het publiceren van deze bevinding helemaal geen opwinding heeft geleverd binnen de Kerk. Er was toentertijd meer aandacht voor de laatste cijfers over de afname in kerkbezoek, wat ook zorgwekkend is, maar feitelijk worden allebei de constatering gezien als "old news". Dit weten we al lang, toch?'

Experiment

Dit heeft een weerslag en is tastbaar in veel van onze vieringen, zei de van oorsprong Amerikaanse theoloog Schilling. 'Als experiment zou je een keer een willekeurige kerk binnen kunnen lopen met de vraag: lijkt het, voelt het, alsof de Almachtige (de Eeuwige, de Heer, de Verlosser...) hier aanwezig is; is het aan de mensen te merken? Jammer genoeg wordt het agnosticisme vaak versterkt door de invulling van de viering zelf. Het is mogelijk dat de viering zo vervlakt is – door woordkeus, houding en omgaan met de gaven van de Traditie – dat ze overkomt als een puur menselijk gebeuren en meer niet.' 'Als men niet voldoende vertrouwt op Gods bestaan, dan gaat men er niet van uit dat men Hem gaat vinden tijdens de zondagsviering. Dan wordt de viering eerder een gezamenlijke

bezinning.' Volgen Schilling ontbreekt bij veel katholieken in Nederland de persoonlijke relatie met Christus 'en daarom hebben ze het gevoel dat ze puur uit eigen kracht putten. Als alleen onze eigen energie inzetbaar is, dan is het snel afgelopen met ons dienen!'

Plezier in Gods aanwezigheid

Als antwoord op de problemen noemde Schilling drie dingen:

- voldoende vertrouwen op God zelf: Hij alleen kan de werkelijke redding brengen;
- de kern van onze christelijke boodschap, de verlossing door Christus, dient herontdekt en krachtig verkondigd te worden;
- het geloof kan alleen doorgegeven worden door "true believers". Dat klinkt meteen verdacht in onze tijd, maar voor echte "ware gelovigen" hoeven we niet bang te zijn, want de ware christen brengt alleen de liefde, in al zijn vormen en diepte. Aldus Schilling, die afsloot met een woord van bewondering voor hoe vreugde in de levende God zichtbaar is in de vieringen van de pinksterkerken en van de Katholieke Charismatische Vernieuwing (KCV). 'De aandacht voor Gods goedheid en het plezier in Gods aanwezigheid doet wonderen. De pinksterkerken en de KCV geven ook het goede voorbeeld in de sterke nadruk die ze leggen op de openlijke verkondiging van het christelijk geloof.'

Tien jaar

Door de nu tien jaar oude informele dialoog tussen rooms-katholieken en pinkstergelovigen in Nederland is het wederzijds begrip verbeterd en zijn ook officiële contacten beter mogelijk geworden.

Kees Slijkerman, 1-12-09

*On becoming a Christian, is te bestellen in Rome of te downloaden. Zie 0203 op www.stucom.nl.

Lezingen en verslagen van deze dialoog zijn te vinden op www.stucom.nl/dialoog.

Bovenstaand verslag was volgens de stuurgroepleden en sprekers een goede weergave van de dag. Op 15 januari 2010 zijn er kleine taalkundige verbeteringen in aangebracht, met dan aan Jan van Beeck.

Het kortere persbericht dat verstuurd werd is 0294 op www.stucom.nl.

Dit is 0293 op www.stucom.nl